

הטבע בשכונת המגורים

שם המשתלמת: אלה שילר

השתלמות בנושא: "הציפורים בחצר וסביבתן"

מרצה : שלומית ליפשיץ

תוכן עניינים

3-4	1. מבוא
5	2. תוכנית לימודית – הטבע בשכונת המגורים
5-6	2.1 פעילות בנושא זיהוי התבוננות והכרת הצומח
6-8	2.2 פעילות בנושא זיהוי התבוננות והכרת אורח חייו של בעל החיים
9	2.3 פעילות בנושא הכרת יחסי הגומלין בין החי, הצומח והדומם
10-12	3. הציפורים בחצר הגן ובסביבה הקרובה
13	4. ביבליוגרפיה

מבוא

המדינות בעולם וביניהם מדינת ישראל במאה ה-21, נתונות בעיצומם של שינויים אקולוגיים סביבתיים שלמרבתם אחראי האדם. אנו עדים שקצב הפעילות האנושית הגיע לגבהים כאלה ששוב איננו חיים מהריבית של הטבע אלא מקטינים את ההון הטבעי וכך לדוגמא אנו פוגעים במגוון המינים, מזהמים את מי התהום, מצמצמים שטחים פתוחים, מזהמים את האוויר. (אטינגר 2002). אנו מתחילים לדאוג לדורות הבאים ועולה השאלה לאורך כמה דורות המשאבים הטבעיים שעומדים לרשותנו יהיו זמינים?

על מנת למנוע את ההידרדרות של משאבי הטבע לממדים גבוהים יותר, על כל תושבי ישראל לפעול לשינוי שיוביל לפיתוח בר קיימא, לקיימות וביניהם גם מערכת החינוך בכללותה, מהגן ועד האוניברסיטה.

"פיתוח בר קיימא משמע פיתוח העונה על צורכי הדור הנוכחי מבלי להתפשר על יכולתם של הדורות הבאים לענות על צרכיהם. זהו פיתוח שיכול להתקיים לאורך זמן רב יותר כיוון שהוא אינו פוגע בבסיס המשאבים שהוא נשען עליהם, כלומר ניצול המשאבים נעשה בקצב המאפשר לתהליכים הטבעיים לחדש את מה שנוצל, באופן מאוזן. המושג פיתוח בר קיימא מחייב קשירה של שיקולים חברתיים, כלכליים וסביבתיים על מנת שיוכלו להתקיים יחסי גומלין בין האדם למערכות האקולוגיות הסביבתיות." (חוזר מנכ"ל 2004)

על מנת לפתח חברה בת קיימא מערכת החינוך צריכה לקדם ולהנחיל חינוך סביבתי. חינוך סביבתי משמע "לפתח אוכלוסיה מודעת אכפתית לסביבה ובעייתיה ושיש לה הידע המיומנויות המוטיבציה והמחויבות לעבוד באופן אינדיווידואלי וקולקטיבי למען פתרון בעיות סביבתיות קיימות ולפתרון בעיות עתידיות. (טל 2004)

לפתח ולטפח את מודעותם של הילדים לטבע הסובב אותם. להביאם להיות אזרחים בעלי אחריות כלפי הסביבה ובעלי נכונות לפעול על בסיס הידע וההבנה שלהם למען הסביבה. מטרת עבודה זו הינה להציג כיצד יצירת ידע, טיפוח מודעות ותודעה בגן בנושא הקיימות תוביל את הילד ליצירת קשר של אחריות בינו לסביבתו הקרובה.

בגנים בהם עבדתי החלטתי שהילדים יפתחו מודעות סביבתית רבה ויוכלו להפוך לאזרחים בעלי אחריות ובעלי מערבות אישית כלפי הסביבה במידה ואנו נצא מחוץ לכותלי הגן. הילדים שיכירו היטב את סביבתם ויפיקו ממנה את מרב התועלת וההנאה סביר להניח שיפתחו מודעות ורגישות כלפיה וזו תביא אותם לרצות לסייע בשמירת הטבע מתוך אהבה ומתוך אכפתיות. על פי משנת יהושע מרגולין אין ללמד טבע בגן אלא יש לחיות את הטבע ולבוא איתו במגע קרוב, לעקוב אחר שינויים, חליפות ותמורות החלים בו, לספוג אותו דרך כל החושים. בעצם המפתח להכרות עם הסביבה הקרובה למראות לצורות ודמויות מן הדומם הצומח והחי ורחישת הידע הוא באמצעות ההסתכלות כאשר ההסתכלות מכוונת לשימוש בכל החושים.

הטבע מאפשר לנו לפתח את חוש השמיעה, נקשיב לקולות החיות, החרקים כגון צרצרים, חגב וציוץ הציפורים. נקשיב ללחש האילנות. נשתמש בחוש הריח, הטבע שופע ריחות פרחים, צמחי תבלין. חוש הטעם פרחים שופעי צוף ועלים שונים כגון החמציץ. חוש המישוש, עצמים דוממים כגון חול, אבנים, ע"י עלים ופרחים עלים שעירים חלקים עלים צורבים סרפד. חוש התנועה תזוזה של בעלי חיים, ניתור קפיצה מעוף דילוג ריצה.

אתאר תוכנית לימודית המתייחסת לטבע בשכונת המגורים

-הכרת הטבע והערכתו :

1. יציאה לשדה בור ומעקב אחר החרקים, פרפרים, דבורים, חיפושיות, עכבישים והפריחה

והיחסים ההדדיים ביניהם

2. צפייה בציפורים ובאורח חייהן

תוכנית לימודית - הטבע בשכונת המגורים

יציאה עם הילדים לשדה הבור, מזמן לילד מפגש עם תופעות טבע מעולם החי –שדה הבור שוקק החיים שיש בו בעלי חיים ממנים שונים כגון חרקים, לטאות, עכבישים, ציפורים וצמחים שונים בעונות השונות, מאפשרת לילד לטפח את הקשר והשייכות שלו לסביבתו הקרובה מאפשרת לו לראות את החשיבות בהגנת הצומח והחיי ולהיות פעיל לשם שמירתו. הימצאות מתמדת ומתמשכת בשדה הבור אפשרה לילדים לא רק לפתח את המודעות והרגישות לסביבתם אלא גם לפתח את הסקרנות הידע וההבנה לטובב אותם. ומכאן לפתח את הקשר בינם לבין הסביבה.

שדה הבור היווה לילדי הגן מעין "מעבדה חיה" בה פעלו חקרו, וערכו הסתכלויות, בצעו מעקב, ותצפתו בחי, בצומח ובדומם.

מטרות לימודיות

זיהוי, התבוננות והכרת הצומח

זיהוי, התבוננות והכרת אורח חיוו של בעל החיים.

הבנת הקשר בין תופעות בעולם החי והצומח לבין עונות השנה שבהן התופעות חלות.

הכרת יחסי הגומלין בין החי, הצומח והדומם בטבע

הכרת המחזוריות בטבע- בחי, בצומח ובמזג האוויר

פעילויות בנושא זיהוי, התבוננות והכרת הצומח

מדי שבועיים יצאנו לשדה הבור, מצוידים במגדיר פרחי בר במטרה לתצפת על המתרחש ולראות האם חלו שינויים ואם כן אלו שינויים. ולחשוב מדוע חלו שינויים אלו האם כתוצאה מעונת השנה הקרבה ובאה האם כתוצאה מגורמי אנוש או מגורמים סביבתיים אחרים.

כאשר עבדתי עם ילדי גן חובה הם למדו כיצד להשתמש במגדירים. כאשר הם מצאו פרחים שרצו לדעת את שמם הם הגדירו אותם בשטח ולאחר מכן הם קטפו אותם ויצרו מגדיר

בגן. המגדיר בגן היה בנוי מציור של הפרח ומדף שבו הם רשמו או אני רשמתי את דבריהם. שם הפרח, העונה שמצאנו אותו, צבע הפרח, גודל עלי הכותרת,

לעומת זאת כאשר עבדתי עם ילדי טרום חובה לקחנו את המגדיר לשדה אך אני עזרתי להם לא פעם למצוא את הפרח ולא יצרנו מגדיר בגן.

בחודש ספטמבר – אוקטובר הבטנו בשדה שהצמחייה בו הייתה יבשה. הילדים הגדירו את העשבים החד שנתיים והרב שנתיים ביובשם, הברקן הסורי, הסרפד, גדילן מצוי. את העשבוניים הרב שנתיים- חבלבל השיח רואים רק את העלים הירוקים הארוכים, בטיון דביק הילדים התבלבלו בינו לבין הסביון.

בחודש נובמבר דצמבר- הילדים עקבו אחר פרח החצב שצמח בחצר הגן. (לפני שנים הגננת שתלה פקעת) הפרחים שבלטו בשדה הבור היו כלניות, כתימה עבת שורשים, בחודש ינואר פברואר – שדה הבור ראינו ציפורני חתול, נזמית לופתת בסוף פברואר התחילה פריחת הסביונים, מעט קחווניים. ופרגים.

בחודש מרץ אפריל- שדה הבור היה יפיפה והילדים נהנו ללכת בשדה ולראות את גל הפריחה הצהובה שהקיפה אותנו. הפרחים היו, הסביון, החרציות בכמויות רבות, החרדל הלבן, חמציצים. מלבד הגל הצהוב מצאנו את מקור החסידה והסברתי לילדים איזה משחק ניתן יהיה לשחק עם הזרע כאשר יתייבש. חלמית וצנון הבר.

לקראת סוף אפריל מצאנו תרמילים של תורמוסים. שעוד לא נפתחו. שיבולת שועל בסוף אפריל התחלנו לראות את פרחי הברקן הסורי ודברנו על המחזוריות.

פעילויות בנושא זיהוי, התבוננות והכרת אורח חיון של בעל החיים.

כאשר יצאנו לשדה הבור הצטיידנו במגדיר חרקים על מנת לזהות את שמם ואת מאפייניהם. השאלות שעלו בנושאי החרקים היה ממה הם ניזונים ומהו אורח חייהם. ישנם חרקים שאפשרתי לילדים לאסוף לגן כגון חלזונות, ונמלים אך ישנם חיות שלא כגון צבים חיפושיות וזאת כי ידעתי שלא אוכל לספק להם תנאי מחייה טובים.

בגילאי הגן ישנם ילדים רבים שיצר הריגת החרקים קיים אצלם אם מתוך פחד ואם מתוך חיקוי

ההורים . תוך כדי היציאה לטבע והכרתו הילדים למדו שגם על היצור הקטן אנו צריכים להגן ולשמור, ומגיעה לו הזכות לחיות.

פעילות בנושא החילזון:

בתקופת הקיץ ועד לגשמים החזקים מצאנו המון חלזונות קטנים על גבעולי דרדרים ללא תנועה, ישנים את שנתם. אך כאשר החלו הגשמים מצאנו אותם בהמוניהם בשדה הבור וכמובן בחצר הגן.

שאלתי מדוע לדעתם הם ישנים ותשובתם הייתה " אולי אין להם מה לאכול?", אולי הכול דוקר להם? " אולי הם עייפים?". כאשר הם התעוררו והיו פעילים הגענו למסקנה שהם זקוקים לאדמה רטובה ורכה בגלל מבנה גופם.

על מנת להכיר את מבנה החילזון ואת אורח חייו החלטתי לגדלו בגן. ילדי הגן ואנוכי אספנו משדה הבור חלזונות בגדלים שונים ושמנו אותם בטרריום שבגן.

ראשית הילדים התחילו להכיר את חלקי גופו ותפקידיו של החילזון: קונכייה- הילד לומד שהחילזון עוטה קונכייה ולא בית ותפקידה להגן מפני אויביו ומהתייבשות.

רגל- איבר התנועה של החלזון המפריש ריר שבעזרתו החלזון מחליק על המשטח שעליו הוא נע מונע חיכוך. הילדים למדו תוך כדי התנסות שהריר מהווה מנגנון הגנה עבור החלזון. שמנו אבני חצץ, קוצים, והחלזון זחל עליהם בבטחה ולא קרה לא כלום. הילדים ראו את הפרשת הריר שלו כאשר הוא זחל על בריסטול שחור.

2 זוגות של מחושים: ילדים רבים לא ידעו לכנות את המחוש בשמו וזוהי ההזדמנות ללמדם. מחוש בא מהמילה חוש. את תפקידיו השונים של המחושים הילדים למדו תוך כדי תצפית באמצעות זכוכית מגדלת והכוונה. המחושים הארוכים משמשים כעיניים ואילו הקצרים משמשים למישוש ולריח. זאת הילדים ראו היות ופזרנו חומרים בעלי ריח שונה ועקבנו אחר תנועות המחושים השונות.

הילדים הכירו מהו מזונו של החלזון: ערכנו בגן טבלה אוהב לאוכל לא אוהב לאכול. כל יום נבחר ילד שתפקידו היה לדאוג לאוכל לחלזונות. גילינו שהחלזונות אוהבים לאכול: לחם, חסה, מלפפון, כרוב, עלים, עשבים. לא אוהבים לאכול: גזר, עוגה, נבטים, עגבנייה, **הרבייה של החלזון:** הילדים צפו וראו שהחלזון הטיל ביצים קטנות ולבנות. לאחר שלושה שבועות בערך הילדים ראו חלזונות קטנים עצמאים שאינם זקוקים לטיפול הוריהם. בתום התצפית שחררנו את כל החלזונות בשדה הבור בשימת דגש לאהבת הטבע ואחריות ושמירה על החי והצומח בה.

פעילות בנושא הנמלה:

כאשר יצאנו לשדה הבור גילינו קנים רבים של נמלות הקציר. הדבר שריתק את הילדים היה שירתם הארוכה, אחת אחר השנייה. הדבר השני התזונה שהן נושאות, שלפעמים הזרע הוא די גדול יחסית אליהן. על מנת להכיר את חיי הנמלה ואורח חייה חזרנו לשדה הבור בתדירות גבוהה לעקוב אחר אורח חייהן וגם הקמנו קן נמלים בתוך טרריום. כאשר בתוכו שמנו מעין מבוך מעץ ועציץ הפוך ומלאנו בחול. נמלת הקציר ניזונה בעיקר מזרעים ובמידה מועטה מחרקים. היא אוספת את הזרעים על פני הקרקע או עולה על צמחים. בתוך הקן נאגרים הזרעים המשמשים להזנת הדיירים בתקופה שאין למצוא מזון בחוץ. הנמלים נראות לרוב כשהן נעות בשיירות ארוכות על פני שבילים, מביאות זרעים לאגירה בקן הנמצא בתוך הקרקע. הקנים עשויים להגיע לעומק של 3 מטרים ויותר. הקן בנוי ממחילות ומחדרים. **ראשית הילדים התחילו להכיר את מבנה גוף הנמלה:** הכרת הגוף נעשתה תוך כדי תצפית בזכוכית מגדלת. כל שני ילדים לקחו נמלה צפו במבנה גופה. הילדים ראו ראש ובו שתי

עיניים, שני מחושים המשמשים לריח ולמישוש, זוג לסתות -המשמשות אותן לאחיזת מזון וללחימה. חזה, בטן, ו 6 רגלים.

הילדים למדו לזהות את הקן על פי סימנים חיצונים - זיהוי תלולית של אדמה מעין גורן מסביב לקן כאשר הגורן מכיל פרורי אדמה שהוצאו מהקן, הקן בנוי מהמון פתחים.

מה מזון של הנמלים? מלבד התצפית והמעקב אחריהן שהובילו את הילדים להסיק שהן אוכלות זרעים שהן מצאו בסביבה. החלטנו לבדוק את סוגי המזון הנוספים ונתנו להם, פרורי לחם, בייגלה, עגבנייה, חתיכות ביסקוויטים, מלפפונים. פרות וגבינה לבנה. הילדים גילו שהנמלים אוכלות את פרורי הלחם הבייגלה והביסקוויט ומעט מאד מהעגבנייה.

שבילי הנמלים: עקבנו אחר שבילי הנמלים והשאלה שעלתה מפי הילדים היא איך הן יודעות ללכת אחת אחרי השנייה או מדוע הן הולכות בשיירה. ספרתי לילדים כשהנמלה הולכת בשיירה היא מפרישה, לכל אורך הדרך טיפות קטנות, שיש בהן ריח. הנמלים מריחות את הטיפות וכך הן יודעות את הדרך מן הקן למקום שיש בו מזון.

תגובת הנמלים למכשול בדרכן: הילדים שמו אבנים, קומץ עלים, זרדים וראינו שהנמלה עוקפת וחוזרת לשיירה. חוש הריח מאד חזק אצלה ומכאן שהיא מריחה את הפרשות של חברותיה לקן.

פעילות בנושא הכרת יחסי הגומלין בין החי, הצומח והדומם

בייצאנו לשדה הבור במיוחד בתקופת האביב הילידים יכלו להביט ולקבוע אחרי פעילותם של הדבורים, הפרפרים, החיפושיות המבקרים את הפרחים השונים המושכים אותם בצבע בריח ובצוף.

השאלה שהעלתי בפניהם הייתה, מדוע החרקים נמצאים על הפרחים והאם זה תורם או לא לפרחים? התשובות שקבלתי - שהחרקים מוצצים צוף מהפרחים ולפרחים זה טוב כי הם אוהבים שמבקרים אותם.

הימצאותם של החרקים על הפרחים אפשרה לי להסביר לילדים ולהתייחס לתהליך ההאבקה המייצג יחסי גומלין קשרי קיום בין הצמחים והחרקים.

לאחר צפייה, הילדים הבינו את חשיבותם של יחסי הגומלין בין הפרחים לחרקים - פרחיהם של צמחים רבים מהווים מקור צוף (סוכרים) ואבקה (חלבונים ושומנים) לחרקים. במהלך איסוף המזון שלהם והמעבר מפרח לפרח הם נושאים את אבקת הפרחים הנדבקת לגופם ומפזרים את גרגריה על גבי צלקות העלי של הצמחים. תהליך זה מאפשר האבקה יעילה של הפרח ותורם לתהליך הרבייה של הצמחים השותפים.

הילדים הבינו שלמזג האוויר, לאור ולסוג הקרקע יש השפעה על הצמחים ובעלי החיים. לדוגמה במעקב אחר החלזונות הם ראו שכאשר האדמה לחה החלזונות פעילים דבר הקשור גם בעונת השנה.

שעות האור משפיעות על חיי הצמח. כאשר באנו מוקדם בתקופת החורף תחילת האביב עלי הכותרת היו עדין סגורים ולקראת הצהריים הם נפתחו. סוג קרקע והאזור הגיאוגרפי משפיעים על מקום הצמיחה של הפרחים. הבאתי לילדים לגן, פרחים שלא צמחו אצלנו כגון: סתונית, רקפות ונרקיסים והבנו שהם צרכים סוג אדמה מסוים שלא נמצא בשדה הבור. משמע הילדים הבינו שיש יחסי גומלין בין מרכיבי הסביבה החיים - צמחים בעלי חיים ומרכיבי הסביבה הדוממים, טמפרטורה, סוג קרקע, אור, מים.

הציפורים בחצר הגן ובסביבה הקרובה

"ארץ ישראל נתברכה במגוון רב ועשיר של ציפורים. כיום מניין הציפורים בארץ מגיע לכדי 540 מינים. חלקן ציפורים יציבות, ששוהות בישראל כל השנה, חלקן מצויות בארץ רק בעונת החורף ובעונת הקיץ וחלקן ציפורים נודדות החולפות בארץ בעונת הסתיו והאביב ושוהות אתנו לזמן קצר.

הכרות עם הציפורים בשכונת המגורים והקמת מתקני האכלה ובתי גידול עבורם תאפשר לילד לראות את החשיבות ולטפח את המודעות. וסייע לציפור באמצעות יצירת סביבה המקיימת חיים ברי קיימא.

מטרות לימודיות

הכרת איברי הציפור

זיהוי הציפורים באמצעות אמצעים שונים

צפייה ומעקב אחר הציפורים להכרת אורח חייהם

מזון של הציפורים

מתקני האכלה וקיבול לציפורים

הכרת איברי הציפור: במפגש הראשון שאלתי את הילדים מה מיחד את הציפור מחיות אחרות או במילים אחרות מה הם יודעים על הציפור? מה הם איברי גופה. התשובות היו, מקור, רגלים, בטן, גב, כנפיים, נוצות, ציפורנים.

לאחר המפגש הילדים יכלו ליצור בסדנה ציפורים משבלונה. את הכנפיים הם יצרו מקיפולי ניר בצורת אקורדיון או מדרגות והכניסו לגוף והרי ציפור. יש ילדים שהכינו מוביילים ויש ילדים שיצרו ציפורים לשם הצגה או סתם לשם יצירה.

הכנתי פאזל כאשר מצויים בו אברי הציפור. הפאזל הנו של השרקרק המצוי.

זיהוי הציפור באמצעות אמצעים שונים: בעזרת מדריך ציפורים פשוט שמורכב מתמונות הציפורים שנמצאות במקום מגורינו הילדים למדו לזהות את הציפורים ולכנותם בשמם הנכון.

הם למדו בכל פעם את המיוחד שיש בציפור אחת כמו למשל הבולבול הכתם הצהוב מתחת לזנב.

עד כה הילדים למדו על דרור הבית, העורב, הבולבול, עורבני שחור-כיפה, דוכיפת, החסידה, יונה. הלמידה על ציפור מסוימת מתחילה בהיתקלות עמה בשטח ובצפייה אחר התנהגותה. בגן הילדים מוצאים את תמונתה מתוך ספרו של עמוס בר צפרי אגדה" ולאחר מכן אני מרחיבה על מאפייני הציפור, ומספרת סיפור הקשור אליה.

הכנתי משחק בנושא ציורים. הילדים ללומדים להתאים בין הציפור לבין ציורה שלאחר מכן בשטח הם יוכלו לנסות ולזהות גם באמצעות חוש השמיעה.

הכנת משחק זיכרון בו מוצגות הציפורים השוכנות בסביבתנו- המשחק עזר לילדים לזהות את הציפורים בשטח ולכנותם בשם. בכל גן לאחר ששחקתי עם הילדים פעם ראשונה והצגתי את הציפורים בשמם. בזמן שהם הי בחצר ותצפתו הם רצו אלי וקראו אלה בואי תראי ראינו דוכיפת או ראינו דררה והביאו את התמונה של הציפור מהגן.

הכנת משחק לוטו בו מוצגות ציפורים המבקרות אותנו בעונות השונות. למשחק זה נמשכו מעט מאד ילדים. כנראה שאשנה אותו.

צפייה ומעקב אחר ציפורים: הילדים למדו מתוך ניסיון שהכלל הכי חשוב הוא שמירת השקט. הם הבחינו שכאשר הם דיברו או צעקו ואמרו "הנה הציפור" אז הציפורים ברחו. הילדים למדו להתאזר בסבלנות ולהימנע להתבלט בנוף.

לתצפית בחורשת האורנים, בשדה הבור או בפארק הפתוח יצאנו בקבוצות של שמונה ילדים. הילדים תחילה למדו כיצד להשתמש במשקפת. כיצד להחזיק אותה נכון וכיצד לכוון אותה לציפור עליה הם רוצים להשקיף. לרוב הילדים ההתבוננות באמצעות המשקפת אינה פעילות קלה.

מלבד התצפית בשדה הבור, בפארק פתוח שבקרבת הגן או צפינו גם בחצר הגן. על מנת לגרום לציפורים רבות לבוא או סיפקנו להם מים ומזון. את המזון שמנו בתוך מגש ואותו תלינו על הגדר וגם לקחנו המון אצטרובלים שנמצאים בחורשה ליד הגן ושמנו בהם פרורי לחם וגם אותם תלינו על הגדר.

תוך כדי צפייה הילדים למדו שישנם ציפורים שמגיעות בתקופות שונות ושוהות בארץ לטווחים שונים. דוגמת הנחליאלי שהגיע בסתיו, דוגמת החסידה שהגיעה אלינו שוב בזמן נדודיה לאירופה. הילדים לומדים גם על ציפורים שאינן נמצאות בסביבת המגורים דוגמת השקנאי והעגור וזאת באמצעות תמונות שאני מביאה. עליהם לחפש באינטרנט או בכל מקור מידע אחר על ציפור זו. ישנם ילדים שמשתמשים באתר "ציפורים נודדות לא יודעות גבולות" ומביאים חומר משם.

מזון של הציפורים: אמנם ספקנו לילדים פרורי לחם אך רציתי לדעת האם לילדי גן חובה יש רעיונות מה הציפורים אוכלות. תשובותיהם היו: חרקים, תולעים, זרעים, גרעינים שונים כגון גרעיני אצטרובל, תירס ונחשים.

לאחר תשובותיהם שאלתי אותם האם כל ציפור יכולה לאכול נחש?. כאשר תשובתם הייתה לא שאלתי במה לדעתם זה קשור. הם אמרו שביכולת לתפוס אותו כלומר ברגלים ואני כיוונתי אותם גם למבנה המקור. רצתי ללמד אותם שישימו לב שלמבנה המקור יש תפקיד בסוג המזון שהציפור תבחר בו.

על מנת להראות את הקשר וההתאמה בין צורת המקור לבין דרך השימוש בו לבין המזון המסוים הנאכל ע"י הציפור אצור משחק בו אציג סוגי מקורים שונים וסוגי מאכלים שונים ועל הילדים יהיה לשייך.

מתקני האכלה וקינן לציפורים: בגן הילדים תצפתו בטבע אחר הקינן של דרורים ושל יונת התור. הדרורים קיננו בתוך אחד הצינורות שתמך בסכך של ארגז החול. מכאן שהילדים צפו בכניסה והיציאה של ההורים עם מזון וללא מזון ושמעו את ציוץ הגוזלים. הקן השני של הדרורים היה במבנה נטוש שמול הגן. הדרורים קיננו בתוך חור גדול בקיר אך בגובה שלא יכולנו לראות את הגוזלים אלא רק לראות שוב את הגעתם לקן ופריחתם. באותו מבנה ראינו את יונת התור. בונה את הקן. אך לאחר זמן מה היא עזבה אותו. הילדים ראו שהוא נבנה מזרדים מעץ האורן ועוד זרדים אחרים. בצמוד לגן על עץ זית היה קן נטוש שלדעתי קיננו בו לפני שנה וזה היה קן של צופית. הילדים גילו קן גדול על אחד מעצי האורן שבחורשה. באופן זה ניתן היה להסביר לילדים שלכל ציפור צורת קן משלה. יש ציפורים הבונות סלסילות קינן)

צופית פשוש), יש הבונות קן בצורת קערית קטנה (בולבול, שחרור, חוחית), יש הבונות קן מזרדים בודדים כגון הצוצלת או התור.

שנה הבאה ניצור קנים בחצר הגן על מנת שנוכל לראות מקרוב לא רק את תקופת הקינון ופריחת הגוזלים מהקן אלא גם את תקופת החיזור.

מתקני האכלה- על מנת להזמין את הציפורים לחצר הגן הילדים הכינו שתי פינות האכלה. מגש בתוכו המון פרורי לחם וגרעיני חמניות. הילדים אספו בחורשה אצטרובלים והכניסו לתוכם פרורי לחם. ועבור העורבני שחור הכיפה, הנפוץ באזור בו אני מגננת, הילדים הכינו שרשראות של בוטנים.

ביבליוגרפיה:

1. אטינגר, ל. (2006). קללת השפע וטביעת הרגל האקולוגית. מתוך: רוזנטל, ר. פנים – כתב עת לתרבות חברה וחינוך. גליון 21. הסתדרות המורים.
2. אשכול, י., פז, ע. (1992). מדריך מצולם לציפורים בישראל לפי מקומות חיות. הוצאת כתר בע"מ. ירושלים
3. בן-חור, י., יהב, ל. (1998). הסביבה הקרובה כמשאב לימודי- חינוכי. מכון מופ"ת, בית ספר למחקר ופיתוח תכניות בהכשרת עובדי חינוך והוראה במכללות
4. בר, ע. (1997). צפרי אגדה. ספרי חמד, הוצאת ידיעות אחרונות.
5. חוזר מנכ"ל (2004). ישום החינוך לפיתוח בר-קיימא במערכת החינוך. מתוך: תכניות לימודים חינוך לערכים. הוצאת מחלקת הפרסומים במשרד החינוך
6. טל, ט. (2004). חינוך סביבתי לכל גישה חינוכית כוללת. מתוך: סדרי עדיפויות לאומיות בתחום איכות הסביבה. כרך א – חינוך סביבתי בישראל. הוצאת הטכניון מכון טכנולוגי לישראל ומוסד שמואל למחקר מתקדם במדע ובטכנולוגיה.
7. לימור, ד. (1995). חצר הגן: חצר הגן: מדריך לגננות. האגף לתכנית לימודים, האגף לחינוך קדם יסודי משרד החינוך, התרבות והספורט. הוצאת מעלות ספרים בע"מ.
8. מרגולין, י. (1957). החינוך לטבע: משנת יהושע מרגולין. הוצאת סמינר הקיבוצים והקיבוץ המאוחד